

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 58/98

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí dňa 13. januára 1999 v senáte zloženom z predsedu JUDr. Ľubomíra Dobríka a sudcov JUDr. Júliusa Černáka a JUDr. Jána Drgonca vo veci podnetu [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Jurajom Kovalom, advokátom, Banská Bystrica, Komenského 3, o porušení čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 8 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd uznesením Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru Slovenskej republiky v Rimavskej Sobote z 31. júla 1998 sp. zn. ČVS: OÚV-307/02-RS-1998 a uznesením prokurátora Okresnej prokuratúry v Rimavskej Sobote sp. zn. Pv 386/98 zo 17. augusta 1998 takto

r o z h o d o l :

Právo [REDAKOVANÉ] priznané čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 8 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd porušené n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e

Podnecovateľ [REDAKOVANÉ] podnetom z 24. septembra 1998 domáha sa na ústavnom súde preskúmania uznesenia Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru Slovenskej republiky v Rimavskej Sobote z 31. júla 1998 sp. zn. ČVS: OÚV-307/02-RS-1998 a uznesenia prokurátora Okresnej prokuratúry v Rimavskej Sobote zo 17. augusta 1998 sp. zn. Pv 386/98 a žiada vyniesť rozhodnutie tohto znenia: „Vznesením obvinenia podnecovateľovi na základe uznesenia Okresného úradu vyšetrovania PZ SR v Rimavskej Sobote z 31. júla 1998 ČVS: OÚV-307/02-RS-1998 a uznesením prokurátora Okresnej prokuratúry v Rimavskej Sobote JUDr. Milana Marka zo 17. augusta 1998 Pv 386/98-10 bolo porušené ústavné právo podnecovateľa uvedené v článku 8 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a v článku 17 ods. 2 Ústavy SR, aby nikto nebol stíhaný inak ako z dôvodu a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon.“

Podnecovateľ s poukazom na citované články Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „Listiny“) a Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s poukazom na ustanovenia § 2 ods. 1 a § 160 ods. 1, 2 Trestného poriadku vyslovuje názor, že trestné stíhanie bolo proti nemu začaté spôsobom, ktorý sa prieči Trestnému poriadku, keďže uznesenie vyšetrovateľa o vznesení obvinenia je z hľadiska jeho konštrukcie nezrozumiteľné a nepreskúmateľné. Z obsahu tohto uznesenia nie je jasné, ktoré skutky vyšetrovateľ podraduje pod ktorú skutkovú podstatu trestného činu uvedenú v osobitnej časti Trestného zákona a nie je ani zrejmé, kto je poškodeným. Napadnuté uznesenie o vznesení obvinenia neobsahuje predpísané zákonné náležitosti uvedené v § 160 ods. 2 Trestného poriadku, a preto ho nemožno považovať za zákonné vznesenie obvinenia v zmysle § 160 ods. 1 Trestného poriadku. Ďalej sa nedá posúdiť, či bola naplnená objektívna stránka trestných činov a chýba špecifikácia subjektívnej stránky jednotlivého trestného činu.

Podnecovateľ vo svojom podnete ďalej uviedol, že Okresný úrad vyšetrovania PZ SR v Rimavskej Sobote uznesením ČVS: OÚV 307/02-RS-1998 zo dňa 31. júla

1998 vzniesol proti nemu podľa § 160 ods. 1 Trestného poriadku obvinenie za trestné činy neoprávneného používania cudzieho motorového vozidla podľa § 249a ods. 3 Trestného zákona, krádeže podľa § 247 ods. 1, 4 Trestného zákona a podvodu podľa § 250 ods. 1, 3 písm. b) Trestného zákona. V uznesení sa ďalej uvádza, že zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že boli spáchané tieto trestné činy a je dostatočne odôvodnený záver, že svojím konaním naplnil všetky zákonné znaky skutkových podstát vyššie uvedených trestných činov.

Proti tomuto uzneseniu prostredníctvom svojho advokáta JUDr. Miroslava Abelovského v zákonom stanovenej lehote podal dňa 11. augusta 1998 sťažnosť na Okresný úrad vyšetrovania PZ SR v Rimavskej Sobote.

Prokurátor Okresnej prokuratúry v Rimavskej Sobote JUDr. Milan Marko uznesením č. Pv 386/98-10 zo 17. augusta 1998 jeho sťažnosť zamietol ako neodôvodnenú.

Podnecovateľ v podnete tvrdil, že napadnutými uzneseniami bolo voči nemu protiprávne a protiústavne začaté trestné stíhanie a pokračuje sa v ňom naďalej v rozpore s ústavou a Trestným poriadkom. Poukazuje v tejto spojitosti na čl. 8 ods. 2 „Listiny“, podľa ktorého nemožno nikoho stíhať inak než z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Tiež cituje čl. 17 ods. 2 ústavy, ktorý tak isto podľa jeho názoru orgány činné v trestnom konaní v jeho prípade porušili. V texte tohto článku sa uvádza, že nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť osobnej slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. A napokon cituje aj § 2 ods. 1 Trestného poriadku (zákon č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov) rovnako upravujúci túto problematiku.

Ústavný súd Slovenskej republiky si vyžiadal písomné vyjadrenie k obsahu podnetu od Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru SR v Rimavskej Sobote i od Okresného prokurátora v Rimavskej Sobote, od orgánov priamo dotknutých týmto podnetom. Vykonal dokazovanie listinnými dôkazmi, napadnutými uzneseniami

a sťažnosťou, ktorú vypracoval v zastúpení podnecovateľa jeho advokát JUDr. Miroslav Abelovský, smerujúcej proti uzneseniu vyšetrovateľa Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru SR v Rimavskej Sobote z 31. júla 1998 sp. zn. ČVS: OÚV-307/02-RS-1998, doručení na prokuratúru 11. augusta 1998.

Z týchto dôkazných prostriedkov ústavný súd zistil, že proti podnecovateľovi vzniesol obvinenie a začal trestné stíhanie vyšetrovateľ Okresného úradu vyšetrovania PZ SR v Rimavskej Sobote uznesením z 31. júla 1998 sp. zn. ČVS: OÚV-307/02-RS-1998 pre trestné činy neoprávneného používania cudzieho motorového vozidla, krádeže, podvodu a sprenevery.

Proti tomuto uzneseniu podal sťažnosť v zastúpení podnecovateľa advokát JUDr. Abelovský. Okresný prokurátor v Rimavskej Sobote sťažnosti nevyhovел a medzičasom už aj podal pod sp. zn. Pv 386/98 z 9. novembra 1998 na podnecovateľa obžalobu. Okresný prokurátor v Rimavskej Sobote a riaditeľ Okresného úradu vyšetrovania v Rimavskej Sobote sa písomne vyjadrili k podnetu podnecovateľa (16. novembra 1998 a 18. novembra 1998). V podstate uviedli, že napadnutými uzneseniami neboli porušené podnecovateľove ústavné práva alebo práva zakotvené v "Listine". Riaditeľ okresného úradu vyšetrovania sa vyjadril tak, že nezistil také pochybenie u vyšetrovateľa, na základe ktorého by bolo jeho povinnosťou upozorniť na tieto skutočnosti dozorujúceho prokurátora.

Ústavný súd Slovenskej republiky je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124). Ústavnosť sa v socialistickej právnej teórii a praxi vysvetľovala ako forma prejavu zákonnosti. V skutočnosti vzťah ústavnosti a zákonnosti je hierarchický. Zákonnosť sa odvodzuje z princípov ústavnosti a musí byť s nimi v súlade. Preto v záujme ochrany ústavnosti aj namietnuté porušenie zákona môže byť predmetom konania o prijatom podnete, ak sa splnia podmienky významné pre ochranu ústavnosti. Ústavný súd v konaniach o podnetoch opakovane rozhodol, že nie je treťou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva. Preto ústavný súd nepreskúmava námietky porušenia tých práv, ktoré sa fyzickým a právnickým osobám

ustanovujú Občianskym zákonníkom, Občianskym súdnym poriadkom, Trestným zákonom, Trestným poriadkom alebo ktorýmkoľvek ďalším právnym predpisom so silou zákona, ak namietnuté porušenie práva nemôže znamenať porušenie základného práva alebo slobody zaručenej ústavou alebo medzinárodným dohovorom o ľudských právach a základných slobodách podľa čl. 11 alebo čl. 153 ústavy.

Predkladateľ podnetu namietol porušenie čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 8 ods. 2 ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky z dôvodu porušenia zákona, ktorý ustanovuje dôvody a spôsob trestného stíhania a pozbavenia slobody v trestnom konaní. Namietnuté porušenie práva predstavuje potenciálne porušenie ústavnosti. Preto ústavný súd prijal podnet na konanie.

Predkladateľ podnetu namietol porušenie svojich práv konaním orgánov činných v trestnom konaní. Ak sa tieto orgány pri svojej rozhodovacej činnosti dopustili porušenia zákona, nápravu je oprávnený vykonať v prípade vyšetrovateľa Policajného zboru dozorujúci prokurátor a v prípade prokurátora všeobecný súd, predovšetkým pri predbežnom prerokovaní obžaloby podľa ustanovenia § 181 a nasl. Trestného poriadku. Trestný poriadok dáva dostatok možností vyvrátiť tvrdenie o obžalobe. Orgány činné v trestnom konaní sa riadia základnými zásadami taxatívne vymenovanými v § 2 Trestného poriadku. Treba zvlášť poukázať na ods. 5 citovaného ustanovenia, podľa ktorého orgány činné v trestnom konaní postupujú tak, aby bol zistený skutočný stav veci a pri svojom rozhodovaní z neho vychádzali. Objasňujú s rovnakou starostlivosťou okolnosti svedčiace proti obvinenému i okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech a vykonávajú v oboch smeroch dôkazy, nečakajúc na návrh strán.

Podľa ďalšej zásady (§ 2 ods. 6) orgány činné v trestnom konaní hodnotia dôkazy podľa svojho vnútorného presvedčenia založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivo i v ich súhrne. K zásade uvedenej v § 2 ods. 1

Trestného poriadku, podľa ktorého nemôže nikto byť stíhaný a obvinený inak, než zo zákonných dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje tento zákon, treba dodať len toľko, že je vlastne obsahovo totožný s čl. 17 ods. 2 ústavy, prípadne s čl. 8 „Listiny“. Ak sa v spojitosti s porušovaním ustanovenia § 160 Trestného poriadku poukazuje aj na ustanovenie § 2 ods. 1 Trestného poriadku a následne aj na porušovanie základných práv a slobôd zaručených ústavou a „Listinou“, ústavný súd má postavenie súdneho orgánu len subsidiárne. Predovšetkým občan musí využiť právne prostriedky na svoju ochranu, ktoré mu dáva Trestný poriadok a až potom, ak by orgány činné v trestnom konaní porušili jeho ústavné práva (II. hlava ústavy), bolo by namieste požiadať o túto ochranu ústavný súd.

Ústavný súd nemá právomoc vstupovať do meritórneho rozhodovania orgánov činných v trestnom konaní. Ústavný súd má právomoc posudzovať rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní len výlučne z hľadiska dodržiavania ústavy a medzinárodných dohôd, ku ktorým Slovenská republika pristúpila. Ústavný súd nemá však právomoc zmeniť alebo dokonca zrušiť uznesenie vyšetrovateľa Policajného zboru o vznesení obvinenia, ani uznesenie prokurátora o podaní obžaloby, rovnako ani rozhodnutie všeobecného súdu o prijatí obžaloby na ďalšie konanie. Jeho rozhodnutie spočíva len v konštatovaní, či boli alebo neboli rozhodnutiami orgánov činných v trestnom konaní porušené základné práva a slobody občanov zaručených ústavou alebo „Listinou“.

Vyšetrovateľ Policajného zboru začal trestné stíhanie podľa § 160 ods. 1 Trestného poriadku spôsobom, ktorý ustanovuje zákon. Či boli dané „dôvody“ (... „nikoho nemožno stíhať inak ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon ...“ - čl. 17 ods. 2 ústavy) je v prvom rade vecou vyšetrovateľa, ktorý musí posúdiť, či „zistené skutočnosti nasvedčujú tomu že bol spáchaný trestný čin a či je dostatočne odôvodnený záver, že ho spáchala určitá osoba ...“ (§ 160 ods. 1 Trestného poriadku). Vyšetrovateľ na základe svojich odborných znalostí a skúseností musí posúdiť, či sú splnené vyššie uvedené podmienky na vznesenie obvinenia. Preskúmať odôvodnenosť rozhodnutia vyšetrovateľa môže zasa v rámci svojho procesného

oprávnenia prokurátor. Ďalšia kontrola nastupuje pri predbežnom prerokovaní obžaloby všeobecným súdom (§ 180, 181, 186 a 188 Trestného poriadku).

Ústavný súd môže začať konanie na podnet fyzickej osoby podľa čl. 130 ods. 3 ústavy len vtedy, ak podnet obsahuje skutočnosti svedčiacie o súvislosti porušenia niektorého z článkov II. hlavy ústavy (upravujúce základné práva a slobody) v konaní a rozhodovaní orgánov činných v trestnom konaní. Aj keď ústavný súd prijal podnet na ďalšie konanie ešte neznamená, že o podnete musí kladne rozhodnúť. Prijal ho preto, lebo podnet splnil tak po formálnej, ako aj obsahovej stránke podmienky na jeho prijatie.

Podnecovateľ vidí porušenie svojich ústavných práv v tom, že bolo proti nemu začaté trestné stíhanie spôsobom, ktorý sa prieči Trestnému poriadku, pretože uznesenie o vznesení obvinenia z hľadiska jeho konštrukcie je nezrozumiteľné a nepreskúmateľné a neobsahuje predpísané zákonné náležitosti uvedené v § 160 ods. 2 Trestného poriadku. Ústavný súd na rozdiel od podnecovateľa je toho názoru, že žiaden z namietaných článkov ústavy a „Listiny“ nebol zo strany orgánov činných v trestnom konaní porušený. Za porušenie niektorého zo základných práv a slobôd nemožno považovať to, že svoje rozhodnutia odôvodnili nie podľa predstáv podnecovateľa. Pokiaľ nemá odôvodnenie uznesenia podklad v zistenom skutkovom stave, môže účastník, v tomto prípade obvinený, skôr, ako uznesenie nadobudne právoplatnosť, navrhnúť v rámci podanej sťažnosti, aby orgán povolaný o sťažnosti rozhodnúť zrušil napadnuté uznesenie a žiadať trestné stíhanie zastaviť.

Po vznesení obvinenia postupovali orgány činné v trestnom konaní podľa Trestného poriadku, pričom tak vyšetrovateľ, ako aj prokurátor hodnotili, či v danej chvíli jestvuje dôvodné podozrenie, že sa podnecovateľ dopustil niektorých trestných činov. Oba tieto orgány dospeli ku kladnému záveru. To samozrejme podľa názoru ústavného súdu ešte neznamená, že majú pravdu a je možné, že niektoré z vecných námietok uvádzaných v sťažnosti proti týmto uzneseniam sa ukážu ako dôvodné. Nedá sa to však hodnotiť ako porušovanie ústavy.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Týmto zákonom je Trestný poriadok. Orgány činné v trestnom konaní konali podľa neho. Podľa neho bolo vznesené aj obvinenie a aj podaná obžaloba na súd. Aj keď by došlo pri vypracovaní uznesenia k formálnemu pochybeniu, náprava je možná buď u dozorujúceho prokurátora alebo na súde. Podľa ustanovenia § 181 Trestného poriadku podanú obžalobu treba na súde najskôr preskúmať z toho hľadiska, či pre ďalšie konanie poskytuje spoľahlivý podklad, najmä preveriť, či prípadné konanie, ktoré jej predchádzalo, bolo vykonané spôsobom zodpovedajúcim tomuto zákonu a či jeho výsledky dostatočne odôvodňujú postavenie obvineného pred súd. Uvádzané skutočnosti zabezpečuje inštitút predbežného prejednávania obžaloby. Ak sa preukáže, že sa skutok, pre ktorý sa trestné stíhanie vedie nestal alebo tento skutok nie je trestným činom, ako to namieta podnecovateľ, podľa § 188 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku súd trestné stíhanie zastaví.

Na základe vykonaného dokazovania v uvedenej veci ústavný súd dospel k záveru, že v uznesení o vznesení obvinenia nie je možné vidieť porušenie základného práva a slobody podnecovateľa obsiahnutého v čl. 8 ods. 2 „Listiny“ alebo v čl. 17 ods. 2 ústavy, a preto rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. januára 1999

JUDr. Ľubomír D o b r í k
predseda senátu

